

Eesti tegevuskava täitmise aruanne avatud valitsemise partnerluses osalemisel

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	3
2. Eesti tegevuskava koostamise protsess	4
3. Tegevuskava elluviimine	5
4. Kokkuvõte.....	22
Lisa 1. Avatud valitsemise partnerlusest.....	24
Lisa 2. Avatud valitsemise partnerluse ümarlaud: Rahvakogu protsess kui näide selle kohta, kuidas kodanikühiskond saab avatud valitsemist tagant tõugata	26
Lisa 3. Avatud valitsemise partnerluse lugu Eestist – riigiportaali eesti.ee arendus.....	27

1. SISSEJUHATUS

Eesti kogemus tõestab: tänapäevaselt edukas riik tähendab sõna- ja ajakirjandusvabadust, seaduste ülimuslikkust, korruptsiooni ohjeldamist, kodanikkonna kaasamist, kõike seda, ilma milleta pole mõeldav demokraatia ja õigusriik.

President Toomas Hendrik Ilves

Eesti on ametlik osalejariik Avatud valitsemise partnerluses¹ alates 2012. aasta aprillist. Partnerlusega ühinesime kaheksa asutajariigi järel esimeses uute liitujate rühmas. Ühinemise algataja ja partnerluse koordineerija on Välisministeerium.

Eesti peamine eesmärk Avatud valitsemise partnerluses osalemisel on suunata valitsuse ja kogu ühiskonna teravdatud tähelepanu riigijuhtimise kvaliteedile, õppida teiste riikide kogemusest ning jagada Eesti kogemusi teiste partnerluses osalevate riikidega.

Partnerluses osalemisel järgib iga riik tegevuskava, mis on kooskõlas Avatud valitsemise partnerluse deklaratsioonis sisalduvate eesmärkide ning põhimõtetega. **Eesti Avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas koondati valitsuse tegevused kahes partnerluse võtmevaldkonnas – avalike teenuste arendamisel ja ametnikueetika edendamisel².** Arvesse võeti eesmärgid ja tegevusi, mis tulenesid Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist aastateks 2011-2015 ning rakendamisel olevatest riiklikest arengukavadest. Tegevuskava rakendamist ei piiritletud ajaliselt: selle täitmist hinnatakse iga-aastaselt ning seda uuendatakse vastavalt vajadusele.

Eesti tegevuskava koostas Riigikantselei, kes vastutab valitsuse tegevusprogrammi elluviimise koordineerimise eest. Tegevuskavas sisalduvad eesmärgid ning tegevus kooskõlastati vabakonda esindava Avatud valitsemise ümarlause³ võrgustikus osalevate kodanikuühendustega ning tegevuskava elluviimisesse panustavate ministeeriumitega. Avaliku konsultatsiooni läbis tegevuskava eelnõu osalusveebis osale.ee.

Tegevuskava võtmevaldkondade valik lähtus eeldusest, et just neile kahele valdkonnale keskendudes on võimalik Eestis avatud valitsemise põhimõtteid kõige tõhusamalt ellu viia. See ei tähenda, et teistes võtmevaldkondades oleksid avatud valitsemise põhimõtted vähem olulised – valitsuse eesmärgiks on rakendada neid läbivalt kogu valitsussektoris.

Avalike teenuste arendamine on üks valitsuse keskseid eesmärgi lähiaastatel. Määratletud on kolm põhilist tegevussuunda, millest esimene on avalike e-teenuste arendamine eesmärgiga parandada teenuste kasutusmugavust ja kättesaadavust ning tõsta e-teenuste turvalisust. Teine tegevussuund on riigi infovarade (andmete) avalikku kasutusse andmine eesmärgiga arendada uusi rakendusi, suurendada valitsuse läbipaistvust ja luua ettevõtetele uusi ärivõimalusi. Kolmandana on olulisel kohal poliitika kujundamise suurem avatus ja

¹ Vt ülevaadet Avatud valitsemise partnerlusest lisas 1.

² Kõigi võtmevaldkondade kirjeldused on toodud ülevaates Avatud valitsemise partnerlusest lisas 1.

³ <http://www.avatudvalitsemine.ee>

ettenähtavus eesmärgiga suurendada kodanikuühenduste rolli poliitika kujundamisel ning hoogustada riigi ja kodanike vahelist dialoogi.

Ametnikueetika edendamisel keskendub valitsus korrupsiooni ennetamisele ning poliitikute ja ametnike huvide konfliktide vältimisele. Eesti oli 2012. aastal Transparency Internationali korrupsioonitajumise indeksis riikide järjestuses 32. kohal. Jätkuvalt sunnib antud võtmevaldkonnas pingutusi tegema asjaolu, et Eesti tulemus ja koht ei ole viimastel aastatel märkimisväärselt paranenud. Valitsuse eesmärk on saavutada olukord, kus kodanikud reaalselt hindavad korrupsiooni vähenemist Eestis.

Käesolev aruanne on koostatud Riigikantselei poolt tegevuskava esimese rakendusaasta kohta. Koostamisel on järgitud Avatud valitsemise partnerluse juhendmaterjali ning kaasamise head tava⁴. Aruannet hakkab täiendama sõltumatu hinnang, mille annavad eksperdid.

Avatud valitsemise partnerluse põhimõtete rakendamine on teekond. Meil on palju, mille üle rõõmu tunda, ent piisavalt palju ka seda, mille suhtes olla kriitiline ning edasi pürgida. Viimane aasta on võimaldanud astuda sel teekonnal olulisi samme. Lisaks edasiminekuetele planeeritud tegevustes jääb seda perioodi iseloomustama tugev kodanikkonna aktiivsuse tõus ja avatuma valitsemise ootus. Märgilise tähendusega sündmuseks kujunes 2012. aastal Rahvakogu, mille esitas Eesti Avatud valitsemise partnerluse ümarlaud ka Avatud valitsemise partnerluse rahvusvahelisele *Bright spot* konkursile⁵ ja pälvis kogemuse jagamise võimaluse Avatud Valitsemise Partnerluse Londonis toimuval aastakonverentsil 31. oktoobril 2013.

2. EESTI TEGEVUSKAVA KOOSTAMISE PROTSESS

Eesti tegevuskava koostamine Avatud valitsemise partnerluses osalemisel sai alguse 2012. aasta jaanuaris. Ettevalmistavalt olid Välisministeeriumi koordineerimisel toimunud konsultatsioonid vabaiühenduste esindajate ja Avatud valitsemise partnerluse juhtkomiteega Eesti partnerlusega ühinemiseks vajalike tegevuste ja tingimuste osas. Samuti osalesid Eesti esindajad Riigikantseleist ja Välisministeeriumist 7.-8. detsembril 2011 Brasiilias Avatud valitsemise partnerluse rahvusvahelisel konverentsil, kus anti ülevaade Eesti plaanidest Avatud valitsemise partnerluse eesmärkidega seotud tegevuskava koostamisel.

2012. aasta jaanuari keskpaigaks valmis Riigikantselei poolt koostatud tegevuskava eelnõu ning seda tutvustati Eesti vabaiühenduste esindajatest koosnevale Avatud valitsemise ümarlauale. Ümarlause esindajad esitasid oma kommentaarid ja ettepanekud tegevuskava projektile 31. jaanuariks 2012. Sama ajakava järgi koguti sisend ka ministeeriumitelt.

Avatud valitsemise ümarlause ja ministeeriumite ettepanekutega täiendatud tegevuskava eelnõu esitati 15. veebruaril arvamuse avaldamiseks uuesti Avatud valitsemise ümarlauale. Ümarlause poolt tehtud ettepanekute põhjal täiendatud tegevuskava eelnõu esitati 28.

⁴ <http://www.valitsus.ee/et/riigikantselei/kaasamine-ja-mojude-hindamine/kaasamise-hea-tava>

⁵ <http://www.avatudvalitsemine.ee/uudised/vorgustik-esitas-rahvakogu-konkursile>. Rahvakogu ülevaade on toodud ka lisa 2.

veebruari lõppu ümarlauale veelkordseks täiendamiseks. 5. märtsiks tehtud ettepanekuid arvestades valmistas Riigikantselei ette uuendatud tegevuskava eelnõu, mis esitati kahepäevasele avalikule konsultatsioonile osalusveebi osale.ee.

13.-28. märts 2012 toimus osalusveebis osale.ee avalik konsultatsioon. Selle läbiviimisest ja ajakavast teavitati avalikkust ka pressis vahendusel. Avaliku konsultatsiooni käigus esitatud arvamused koos Riigikantselei tagasisidega tehti kättesaadavaks osalusveebi konsultatsioonide lehel⁶.

Paralleelselt avaliku konsultatsiooniga toimus tegevuskavas toodud ülesannete kooskõlastamine vastutavate ministriumidega. **Tegevuskava valmis 2012. aasta märtsi lõpuks ning on kõigile huvilistele kättesaadav eesti ja inglise keeles⁷.**

Kogu tegevuskava koostamise protsessi vältel olid Eesti huvilised vabaihendused aktiivsed osalejad läbi Avatud valitsemise partnerluse ümarlaua, mis on avatud võrgustik liitumiseks kõigile, kes soovivad aktiivselt kaasa rääkida avatud valitsemise põhimõtete elluviimisel. Ümarlaud asutati 2011. aasta sügisel eesmärgiga, et Eesti vabakond oleks valitsusele tugevaks ja sisukaks partneriks Avatud valitsemise partnerluse tegevustes. Toimiti valitsusele kodanikkonna ettepanekuid koondava kontaktpunkti ning dialoogipartnerina. Valitsuse esindaja osales ümarlaua koosolekutel.

3. TEGEVUSKAVA ELLUVIIMINE

Esimesel rakendusperioodil keskenduti Avatud valitsemise partnerluse kahele võtmevaldkonnale: avalike teenuste arendamisele ja ametnikueetika edendamisele. Kokku kavandati 15 tegevust, mis jagunesid nelja tegevussuuna vahel: avalike e-teenuste arendamine, riigi infovarade andmine avalikku kasutusse, poliitika kujundamise suurem avatus ja ettenähtavus ning korrupsiooni ja huvide konflikti vältimine. Esimesed kolm tegevussuunda panustavad avalike teenuste arendamisse, viimane tegevussuund on ametnikueetika edendamiseks. Tegevusi koordineerivad Justiitsministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Siseministeerium ja Riigikantselei.

Aruandlusperioodil viidi ellu 9 tegevust ehk 75% kõigist esialgselt sellesse perioodi planeeritud tegevustest ja 60% kõigist tegevuskava tegevustest. Praegu on elluviimisel 6 tegevust, sh toimub kolme tegevuse puhul nende elluviimine vastavalt esialgsele ajakavale, kolme tegevuse puhul on ajakava uuendatud. Kõik kavandatud tegevused on jätkuvalt aktuaalsed ja omavad sisulist tähendust: ka juba elluviidud tegevuste puhul on mindud edasi jätkutegevustega. Järgnevalt on toodud lähem info iga tegevuse kohta võtmevaldkondade ja tegevussuundade järgi vastavalt Eesti Avatud valitsemise partnerluses osalemise tegevuskava struktuurile. Struktuuri juurde on lisatud ka ülevaade tegevuste täitmise seisust.

⁶ <https://www.osale.ee/konsultatsioonid/index.php?page=consults&id=210>

⁷ <https://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/istungid/istungite-paevakorrad/AVP%20Eesti%20tegevuskava.pdf> (e. k.), http://www.opengovpartnership.org/sites/www.opengovpartnership.org/files/country_action_plans/12-04-09%20Estonia%60s%20OGP%20Action%20Plan.pdf (ingl. k.).

Eesti tegevuskava struktuur Avatud valitsemise partnerluses osalemisel

Võtmevaldkond 1: Avalike teenuste arendamine

Tegevussuund A: Avalike e-teenuste arendamine

Tegevus 1: Avalike teenuste korraldamise rohelise raamatu koostamine

Ellu viidud

Tegevus 2: Eesti.ee tegevuskava elluviimine

Elluviimisel uuendatud ajakava järgi

Tegevussuund B: Riigi infovarade andmine avalikku kasutusse

Tegevus 1: Avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise rohelise raamatu koostamine

Elluviimisel uuendatud ajakava järgi

Tegevus 2: Avatud andmete repositooriumi loomine

Ellu viidud

Tegevus 3: "Pilvetehnoloogia" põhiselt loodud avaandmete teenuste pilootprojektide käivitamine

Ellu viidud

Tegevussuund C: Poliitika kujundamise suurem avatus ja ettenähtavus

Tegevus 1: Interaktiivsed juhendmaterjalid ja koolitused "Kaasamise hea tava" rakendamiseks

Elluviimisel uuendatud ajakava järgi

Tegevus 2: Mõjude hindamise süsteemi käivitamine

Ellu viidud

Tegevus 3: Ministeeriumide tööprotsesside ülevaatamine

Elluviimisel vastavalt ajakavale

Tegevus 4: Mõjude hindamise integreerimine kaasamise protsessi

Elluviimisel vastavalt ajakavale

Võtmevaldkond 2: Ametnikueetika edendamine

Tegevussuund: Korrupsiooni ja huvide konflikti vältimine

Tegevus 1: Majanduslike huvide deklaratsioonide andmekogu loomine

Elluviimisel vastavalt ajakavale

Tegevus 2: MTÜ-de rahastamissüsteemi korrastamine ja avalikustamise süsteemi loomine

Ellu viidud

Tegevus 3: Korrupsioonivastase strateegia koostamise ettepaneku koostamine

Ellu viidud

Tegevus 4: Korrupsioonivastase seaduse eelnõu

Ellu viidud

Tegevus 5: Ametnikueetika nõukogu moodustamine

Ellu viidud

Tegevus 6: Eetikakoolituste korraldamine erinevatele avaliku sektori organisatsioonide töötajatele (sh. avalikele teenistujatele)

Ellu viidud

Võtmevaldkond 1: Avalike teenuste arendamine

Tegevussuund A: Avalike e-teenuste arendamine

Tegevus 1:	Avalike teenuste korraldamise rohelise raamatu koostamine
Staatuse:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Avalike teenuste korraldamisega seotud probleemide analüüs, võimalike lahenduste väljapakumine, teenuste arendamise fookuse paikapanek ning edasise tegevuskava koostamine ja läbiarutamine avalike teenuste korraldamisega seotud sõlmprobleemide lahendamiseks.
Vastutaja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Avalike teenuste korraldamise roheline raamat on valminud ning loodud on eeldused tegevuskava koostamiseks avalike teenuste korraldamisega seotud probleemide lahendamiseks.
Sisu ja ajakava:	<p>Avalike teenuste korraldamise rohelise raamatuga (edaspidi: ATKRR) saavutati järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõnastati avalike teenuste mõiste, • koondati üldistatult kodanike ja ettevõtjate probleemid avalike teenuste tarbimisel ning riigi ja kohalike omavalitsuste poolt nende osutamisel, • pakuti välja võimalikud lahendused probleemidele, • toodi välja lahenduste rakendusmeetmed, • sõnastati aluspõhimõtted teenuste arendamiseks edaspidi. <p>ATKRR esimene eelnõu esitati ligi 80 institutsioonile ja huvirühmale aruteluks mais 2012, seda arutati ka erinevatel ümarlaudadel. Arutelude põhjal täiendatud dokument esitati eelnõude infosüsteemi ja osale.ee keskkonna kaudu avalikule konsultatsioonile septembris 2012. Seda versiooni tutvustati eraldi ka Avatud valitsemise partnerluse ümarlauale. Eelnõud täiendati konsultatsiooni ja erinevate kohtumiste raames saadud tagasiside põhjal.</p> <p>Paralleelselt tegelesid rohelise raamatu koostamise eest vastutavad ametnikud esmaste teenuste uuel moel arenduse pilootide käivitamisega (nt Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas äriprotsesside analüüsi projekt), et tulevasi arendussuundi testida ja täiendada ATKRR sisu tekkiva hea praktika põhjal.</p> <p>Valitsus kiitis ATKRRi heaks 2013. aasta 16. mai nõupidamisel ning ATKRR on avalikult kättesaadav⁸.</p>
Tulemused ja mõju:	ATKRR koostamisega saavutati seatud eesmärgid: lepiti kokku hetkeolukorra käsitlemisel, võimalikes lahendustes ja edasise tegevuskava koostamises. Pandi paika edaspidine teenuste arendamise fookus.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende	ATKRR tegemisest on välja kasvanud ka järgmised pilootprojektid, nt Maanteeametis teenuste ümberdisainimine. ATKRR raames pakutud lahendusi asutakse vahetult teostama EL struktuurivahenditest rahastatava programmi „Avalike teenuste kvaliteedi tõstmine“ alusel aastail 2014-2015. Sealt edasi on ATKRR otseseks sisendiks „Eesti infoühiskonna

⁸ <http://www.mkm.ee/avalike-teenuste-roheline-raamat>

elluviimiseks:	arengukavale 2014-2020“, mille alusel hakkab avalike e-teenuste ja laiemalt e-riigi arendamine toimuma järgmistel aastatel.
Riskid:	Kavandatud lahenduste ellu rakendamine: haldusvõimekus ja piisavate ressursside olemasolu.
Väljakutsed:	Teema ja valdkonna keerukuse ning ulatuse tõttu oli palju osapooli, kellega tuli jõuda paljude kokkulepeteni sisulistes küsimustes. See võttis kavandatust rohkem aega, sest oli tarvilik korraldada rohkem arutelusid ja konsultatsioone eelnõu versioonide kohta.
Õppetunnid:	<ul style="list-style-type: none"> • Praktiliste pilootprojektidega tasub alustada poliitika sisulise planeerimisega paralleelselt: tekib väärtuslikku kogemust, mida laiendada ja anda edasi poliitikasoovituste raames. • Keerulises teemas tuleb võtta aega põhialuste kokkurääkimiseks ja -leppimiseks, isegi kui sellega tegevuse tähtajad nihkuvad – saavutatakse kindlam tulemus. • Kui teema on algselt liiga lai (nt avalike teenuste arendamine), tuleb seda fookuseerida ja vajalikul moel kitsendada (nt osale avalikest teenustest – nagu ATKRR puhul on fookuses transaktsioonilised teenused), et kuskilt tööga peale hakata ja mitte lõputult vaidlema jääda ilma tegude ja reaalse edenemiseta.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 2:	Eesti.ee tegevuskava elluviimine ⁹
Staatust:	Elluviimisel uuendatud ajakava järgi.
Eesmärk:	Eesmärgiks on eesti.ee portaali funktsionaalsuse ja kasutusmugavuse parandamine.
Vastutaja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	<p>a) Eesti teabevärv eesti.ee on 2012. aasta lõpus turvaline, kiire ning kvaliteetne, kasutajavaatest orienteeritud, avaliku sektori teenus- ja infoportaal, mis pakub kodanikule aja- ja asjakohast avaliku sektori infot ja avalikke teenuseid.</p> <p>b) Eesti.ee on Eesti ja Euroopa ettevõtjatele ühtne kontaktpunkt Eestis, kust saab infot ettevõtja teenuste kohta ning lihtsamaid informatsioonikohustust täitvaid teenuseid kasutada.</p> <p>c) Eesti.ee on valmis pakkuma 11 EL riigi ettevõtjale autenditud elektroonilisi teenuseid ning 9-le EL riigi ettevõtjale võimaluse lisaks autentimisele ka dokumente allkirjastada.</p> <p>d) Eesti.ee on peamine kanal mille kaudu kodanik tellib endale teavitusteenuseid e-posti ja mobiili peale.</p>
Sisu ja ajakava:	<p>Peamised seni teostatud tööd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2013. aasta augustis avati eesti.ee keskkonnas uus „Minu asjade“ vaade, millega kasutaja näeb portaali sisenedes esmajoones just temale aja- ja asjakohast infot ja teenuseid, st eesti.ee on personaalsem; • edasi on arendatud teavituste moodulit, sinna on lisandunud teavitusteenuseid (nt juhilubade aegumise kohaseks teavituseks); • eesti.ee keskkonda on võimalik oma riigi eID-ga sisse logida 11 EL liikmesriigi kodanikul/ettevõtjal – vastavad liidesed on loodud.

⁹ Eesti.ee portaali arenduse lugu on esitatud ka Avatud valitsemise partnerluse inspireerivate näidete hulka. Vt lisa 3.

	Lisaks viidi 2012. aasta jooksul läbi laiaulatuslik eesti.ee teavituskampaania, et tõsta portaali kasutavate inimeste arvu ja tutvustada eesti.ee teenuste võimalusi lähemalt ka senistele kasutajatele.
Tulemused ja mõju:	Kasvanud on eesti.ee kasutajate arv. Saavutatud on eesti.ee suurem kasutajavaatele orienteeritus, mis peaks muutma portaali kasutamist oluliselt mugavamaks. 11 välisriigi ettevõtjad/kodanikud saavad autenditult Eesti e-teenuseid kasutada.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	2014. aasta I poolaasta jaoks on eesmärk lõpetada suuremad senikavandatud arendused. Teostamisel on veel järgmised arendused: <ul style="list-style-type: none"> • eesti.ee mobiilse versiooni arendamine (töö on käimas, eesmärk on tulla 2013. aasta lõpuks välja vähemalt vaheversioonidega (nn beeta-versioonidega)) – kasutatavuse suurendamiseks, mis tuleneb suuremast mugavusest seoses võimalusega kasutada mobiilseid seadmeid; • teavitusteenuste lisamine koostöös eri asutustega, kasutajate teavitamine sellest teenusest; • ettevõtjatele suunatud funktsionaalsuse laiendamine. <p>Nimetatud arenduste ning 2014. aastal ja edaspidigi toimuva teavitustegevusega on siht saavutada täiendavad kavandatud tulemused, sh ettevõtjatele ühtseks kontaktpunktiks olemine ja teavitusteenuste kasutajate määra tõus.</p>
Riskid:	IT-arendustööde venimine ja kallinemine. Kasutajate vähene teadlikkus eesti.ee keskkonna võimalustest.
Väljakutsed:	<ul style="list-style-type: none"> • Teenuste omanike määramine: eesti.ee on ise ainult kanaliks, milles eri asutuste poolsed teenuste omanikud saavad teenuseid ja infot pakkuda. Täna on asutustes teenuste omanikud (vastutavad ametiisikud) olnud sageli määramata, mistõttu on teenuste arenduses ja kvaliteedis puudujääke (nt pole eesti.ee raames kõik üksikteenused mugavad kasutada). • Arenduseks vajalike ressursside leidmine – selle ja hankeprotseduuride taga on viibinud tegevuste tähtaegne täitmine, lahendus leiti vahendite ümbersuunamisega IT-investeeringute toetusmeetmetes.
Õppetunnid:	Et saavutada soovitud eesmäärke, tuleb lisaks arendustele pöörata tähelepanu uute kasutajate „värbamisele“ ja seniste kasutajate teavitamisele uutest teenustest. Väga oluline on küsida kasutajate tagasisidet, et arendada paremaid lahendusi ja teenuseid: nt personaalne eesti.ee vaade „Minu asjad“ arendati testkasutajate tagasiside põhjal veelgi kasutajasõbralikumaks.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevussuund B. Riigi infovarade andmine avalikku kasutusse

Tegevus 1:	Avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise roheline raamatu koostamine
Staatust:	Elluviimisel uuendatud ajakava järgi.
Eesmärk:	Eesmärgiks on kaardistada Eesti avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise lähteolukorrad ja võimalused ning töötada välja ja arutada huvigruppidega läbi kontseptuaalne lahendus avalike andmete kättesaadavaks tegemiseks edasiminekuna Eestis.
Vastutaja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise roheline raamat ning konkreetsed tegevused avaandmetele ligipääsetavuseks on välja töötatud.
Sisu ja ajakava:	2012. aasta detsembris valmis seniste uuringute ja esmaste arutelude põhjal roheline raamatu osaline mustand, mis sisaldab eeskätt juhiseid riigiasutustele andmete avalikult kättesaadavaks tegemisega alustamiseks. Seejärel viidi fookus roheliselt raamatult laiemaks: 2012. aastal algatati avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduse eelnõu põhieesmärgiks oli võtta üle EL avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise direktiivi sätteid, mille osas ähvardas Eestit rikkumismenetlus. Sama eelnõuga esitas valitsus ettepaneku ka andmete masintöödeldaval kujul laiemalt kättesaadavaks tegemiseks. Riigikogu võttis seaduse võttis vastu 5. detsembril 2012, seades Eesti riigile kõigi andmekogude avalikult kättesaadavaks tegemiseks tähtajaks 1. jaanuari 2015.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Rohelise raamatu ettevalmistusega jätkatakse 2013. aasta jooksul, et selle sisu saaks vastu võetud seadusele vastav: et raamat toetaks avaliku teabe seaduse elluviimist vajaliku töökorralduse ja tegevuste ettepanekutega. Sihiks on roheline raamat esitada valitsuskabinetile 2014. aasta alguses. Rohelise raamatu kujul peab tekkima algselt eesmärgiks seatud kontseptuaalne lahendus avalike andmete kättesaadavaks tegemisega edasiminekuks Eestis, sh avaliku teabe seaduse muudatusega kehtestatud kõigi andmekogude vabalt kättesaadavaks tegemise kohustuse täitmiseks 1. jaanuariks 2015.
Riskid:	Haldusvõimekuse jätkuv puudus ehk uute spetsialistide värbamise venimine.
Väljakutsed:	<ul style="list-style-type: none"> Parimate poliitikasammude valikute kokkuleppimine, sest avaandmed kui vajalik ja väärtuslik siht ei ole hetkel veel jagatud arusaam eri riigiasutuste vahel ega ka nende siseselt: vaja on teadlikkust tõsta, aruteludele aega pühendada. Tegevuse lõpuleviimine on mõnevõrra viibinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist teemat vedanud spetsialistide lahkumise tõttu.
Õppetunnid:	Avaandmete suunas liikumine ei ole vaikimisi aktsepteeritud: peab olema majanduslikult või muidu prioriteetidega põhjendatud lähenemine, sest osadel andmekogude haldajatel on seniste juurdunud praktikate põhjal vastandlikud huvid (nt andmete kättesaadavaks tegemise eest teenustasu küsimine).

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 2:	Avatud andmete repositooriumi loomine
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Eesmärgiks on luua kodanikele ja ettevõtjatele ühtne aken ligipääsuks avalikele masintöödeldavatele andmetele.
Vastutaja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav	Loodud on ühtne aken avalikele andmetele masintöödeldaval kujul

tulemus:	ligipääsuks, mis toimib ka infovahetuskanalina ja võimaldab kodanikel ja ettevõtetel teha ettepanekuid uute andmete avamiseks või teenuste arendamiseks.
Sisu ja ajakava:	Avalikele andmetele masintöödeldaval kujul ligipääsuks soodustamise esimese sammuna avati jaanuaris 2012 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste koostöös ühtne aken ehk veebipõhine repositoorium http://opendata.riik.ee . Tegemist on vaheversiooni ehk nn beeta-versiooniga, milles on loodud kogu esmavajalik funktsionaalsus andmete kättesaadavaks tegemiseks.
Tulemused ja mõju:	Seni on repositooriumi kaudu viidatud ja jagatud viis andmehulka, sh pilootprojektides jagatavaks muudetud andmed. Lisaks on repositooriumi veebilehel avaldatud muuhulgas juhised andmekogude masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemiseks, ettevõtjatel ja kodanikel on võimalus teha ettepanekuid, viidatud on seniste avaandmete põhjal loodud esmased rakendused ning avatud on kasutajate foorum. Eelnevaga on loodud baasfunktsionaalsus avaandmete ja ka nende põhjal loodud rakenduste lihtsaks kättesaadavuseks ühtse veebiakna kaudu.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Repositooriumi kasutajate pealekasvu ning saadaolevate andmehulkade lisandumise kindlustamine. 2014. aasta jaoks kaalutakse ka repositooriumi uuendamist, et tõsta selle kasutajasõbralikkust (sh uue kasutajaliidese disainimine).
Riskid:	<ul style="list-style-type: none"> • Loodud lahendus ei ole piisavalt kasutajasõbralik, st seda ei ole lihtne kasutada ning see ei ole ka visuaalselt atraktiivne. • Repositooriumit ei leita andmete jagajate ja võimalike kasutajate poolt üles ehk lahendus ei hakka tööle kõikehõlmava repositooriumina.
Väljakutsed:	Võimalikult lihtsa lahenduse loomine, et andmehulkade lisamine ja leidmine oleks kasutajatele võimalikult mugav. Selleks kasutati teadlaste abil parimaid praktikaid ja teiste sarnaste (teiste riikide) repositooriumite eeskujuga.
Õppetunnid:	Tehniliste lahenduste vaheversioone ehk nn beeta-versioone tasub varakult üles seada, et neid järk-järgult edasi arendada, mitte jääda ootama suuremaid (poliitika)samme, mis võivad venida.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 3:	"Pilvetehnoloogia" põhiselt loodud avaandmete teenuste pilootprojektide käivitamine
Staatuse:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Eesmärgiks on viia uusi tehnoloogiaid kasutades avalikele andmetele juurdepääsu barjäärid nii madalale kui võimalik ja käivitada konkreetsed pilootprojektid.
Vastutaja:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Pilootprojektidena on käivitatud konkreetsed avaandmetele toetuvad teenused – esmajärjekorras meremärkide jälgimine, ühistranspordi marsruutide planeerimine ning ehitusregistri uudne päringusüsteem.
Sisu ja	2011. aastal alustati nelja pilootprojektiga, et katsetada andmete avamise ja

ajakava:	<p>kättesaadavaks tegemise ning nende põhjal teenuste väljatöötamise erinevaid tehnilisi lahendusi (nt andmeformaadid, pilvelahendused jne).</p> <p>Pilootprojektid hõlmasid järgnevat andmeid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühistranspordi marsruudid, • ehitusregistri andmebaas, • kohalike omavalitsuste finantsandmed, • veeteede ja sadamate märgistused. <p>Kõik neli pilootprojekti jõudsid 2012. aasta jooksul lõpule ehk andmete avalikustamiseni ja teenuste käivitamiseni. Neist enim pälvis tähelepanu kohalike omavalitsuste finantsandmete avalikustamine 2012. aasta septembris koostöös telekommunikatsiooniettevõtte Elioniga. Sealhulgas avati veebileht www.riigipilv.ee ning sellel põhinev rakendus LEO ehk Läbipaistev Eesti Omavalitsus koos sisulise ja visuaalse ülevaatega eri kohalike omavalitsuste finantsseisust, sh kuludest.</p>
Tulemused ja mõju:	Kõik neli pilootprojekti käivitusid. Nad andsid loodetud teadmist ja kogemust avalike andmete kättesaadavaks tegemise barjääride (sh seaduslike ja tehnoloogiliste) ja erinevate lahenduste (sh formaadid, organisatsiooniline korraldus jne) kohta. Seda teadmist kasutatakse edaspidi avalike andmete masintöödeldaval kujul kättesaadavaks tegemise rohelise raamatu koostamisel, täpsemalt juhiste ja poliitikategevuste väljatöötamisel.
Riskid:	Pilootprojektides sündinud teenuste jätkusuutmatust, st nende jaoks ülalpidamise võimaluste mitteleidmine.
Väljakutsed:	Igas pilootprojektiis oli vaja läbida teatud katsetused ja õppimiskõver, sest tegemist oli Eestis uudsete algatustega. See võttis loodetust mõnevõrra rohkem aega.
Õppetunnid:	<ul style="list-style-type: none"> • Andmekogude aluseks olevad seadusandlikud aktid võivad vajada muutmist, et oleks võimalik vajalikus mahus ja moel andmete avalikult kättesaadavaks tegemine. • Vaja on tõsta andmekogude haldajate teadlikkust ja võimekust avaandmete poole liikumiseks. • Nagu näitas kasvõi suurt avalikkuse huvi pälvinud kohalike omavalitsuste finantsandmete avalikustamine, ei pruugi huvipakkuvate andmete avalikustamise taga siiski olla jätkusuutlikku ärimudelit. Seetõttu tuleb riigil vähemalt projektide algusjärgus võtta oluliste andmete avalikustamine enda rahastada.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevussuund C. Poliitika kujundamise suurem avatus ja ettenähtavus

Tegevus 1:	Interaktiivsed juhendmaterjalid ja koolitused "Kaasamise hea tava" rakendamiseks
Staatust:	Elluviimisel uuendatud ajakava järgi.
Eesmärk:	Eesmärgiks on 2011. aastal Vabariigi Valitsuse kinnitatud "Kaasamise hea tava" sujuv rakendamine.
Vastutaja:	Riigikantselei
Tähtaeg:	2012

Oodatav tulemus:	Valminud on veebipõhine juhendmaterjal "Kaasamise hea tava" dokumendi kasutamiseks ning toimunud on asjakohased koolitused.
Sisu ja ajakava:	Kaasamise koolituste eesmärk on anda ametnikele praktilisi teadmisi kaasamise korraldamise kohta oma asutuses. Koolitused käivitusid 2013. aasta märtsis. Planeeritud on koolitada 300 ametnikku. 2013. aasta mai seisuga oli koolitatuid 115.
Tulemused ja mõju:	Hetkel on meetmete mõju veel vara hinnata, kuid kaasamise koolitused on hästi vastu võetud. Planeeritud osalejate arv moodustab ca 15 % kogu ministeeriumide töötajaskonnast.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	„Kaasamise käsiraamat“ on uuendamisel ja valmib 2013. aasta oktoobri alguses. Interaktiivsete juhendmaterjalide ettevalmistamine on viibinud seoses „Käsiraamatu“ valmimise viibimisega. 2013. aasta novembris käivitub valitsuse uus veebileht, mille käigus ühtlustatakse ka ministeeriumide veebilehtede sisu. Sellega koos tõstetakse kaasamise valdkond üheks viiest peateemast ning nii muutub info kaasamisvõimaluste kohta paremini kättesaadavaks. Kaasamise olukorra hindamiseks on 2014. aastal kavas teha uuring ning selle põhjal valmistada ette põhjalikum kaasamise ülevaade.
Riskid:	Koolitustega ei jõuta katta piisaval arvul ametnikke, kes lühikese ajaga peavad omandama mõjude hindamise oskused ning õppima tundma süsteemi.
Väljakutsed:	Sobivate koolitajate vähesus raskendab nõutavas mahus koolituste läbiviimist.
Õppetunnid:	Koolitusvajadus on suurem ja kohati spetsiifilisem kui algselt kavandatud. Valmis peab olema paindlikult ja kiiresti reageerima tõusetanud vajadusele. Seetõttu on koolitusi läbi viinud ka Riigikantselei töötajad, mitte ei ole toetunud ainult sisseostetavale koolitusele.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 2:	Mõjude hindamise süsteemi käivitamine
Staatuse:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Eesmärgiks on käivitada mõjude hindamise metoodika rakendamist toetav mõjude hindamise kaasrahastamise programm (Tarkade otsuse fondi osana), mille kaudu toetatakse strateegiate, õigusaktide ja Eesti Euroopa Liidu seisukohtade mõjude hinnangute läbiviimist.
Vastutaja:	Riigikantselei
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Strateegiate, EL seisukohtade ja õigusaktide puhul viiakse oluliste mõjude hindamist läbi mõjuhinnangud.
Sisu ja ajakava:	Alates 2013. aastast nõutakse esialgset mõjuanalüüsi kõikide EL asjade ja valdkonna arengukavade puhul, samuti 50% seaduseelnõude ja nende alusel valmivate määruste eelnõude puhul.
Tulemused ja mõju:	Seni on süsteem käivitatud kõige aktiivsemalt EL asjades, vähem arengukavade ja seaduseelnõude mõjude hindamise valdkonnas. Esialgseid mõjuanalüüsi tehakse kõigis EL asjades igapäevaselt, sealt on kujunemas ka esialgne (parim) praktika.

	<p>Ametnike seas on hakanud levima arusaam mõjude hindamise vajalikkusest ning kujunema esmased oskused selle läbiviimiseks. Mõjude hindamise süsteemi toimimist on kavandatud hinnata 2015. aastal.</p> <p>Viimase aasta olulisimates poliitika küsimustes on Vabariigi Valitsus kiitnud heaks ka vajaduse teha läbi põhjalikum mõjude analüüs, mida rahastatakse osaliselt ka kesketest vahenditest. Mõjuanalüüsi on seni otsustatud rahastada neljal juhul, sh on kogemusi kõigi kolme liigi mõjuanalüüsi tellimisel (EL asi, arengukava, seaduseelnõu).</p>
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	2014. aastal rakendub süsteem tervikuna, mis tähendab, et ühtegi olulist eelnõu ei saa Vabariigi Valitsusele otsustamiseks esitada ilma mõjude analüüsi läbi tegemata. Senisesse nimekirja lisanduvad valitsuse korraldused, uued nõuded hakkavad kehtima 100%liselt seaduseelnõude ja määruste ettevalmistamisele.
Riskid:	Peamiseks riskiks on võimalus, et mõjude hindamine „käib maha“, st mõjude hindamises tunnetatakse liiga vähe lisandväärtust suhteliselt suure töömahu juures.
Väljakutsed:	<ul style="list-style-type: none"> • Koolitusvajadus on suur ja selle rahuldamine on lühiajalises perspektiivis keeruline. Jätkuvalt on palju ametnikke, kes pole kursis mõjude hindamise nõuetega. • Töökorraldus ministeeriumides peab muutuma selliselt, et analüüside tegemise suutlikkus oluliselt paraneks (nt koostöö põhiosakondade ja analüüsiüksuste vahel, analüütilise oskusteabe kasvatamine jms). • Kultuuri muutus – avalikus sektoris avatuse kujunemine mõjude avalikuks käsitlemiseks ja analüüsiks.
Õppetunnid:	Süsteemi käivitamisel on koolitus- ja teavitust vajadus suur, selle rahuldamine pidanuks algama varem ning suutlikkus tuge osutada peaks olema suurem (sh esialgne tagasiside nt heade praktikate näol, juhised ja näited vormidega töötamiseks jms).

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 3:	Ministeeriumide tööprotsesside ülevaatamine
Staatus:	Elluviimisel vastavalt ajakavale.
Eesmärk:	Eesmärgiks on 2011. aastal Vabariigi Valitsuse kinnitatud "Kaasamise hea tava" sujuv rakendamine.
Vastutaja:	Riigikantselei
Tähtaeg:	2014
Oodatav tulemus:	Ministeeriumide õigusloomeprotsess muutub jälgitavaks varasemas etapis ja suuremas mahus.
Sisu ja ajakava:	<p>Miimumnõudena jälgitakse, et avalik veebipõhine konsultatsioon oleks alati läbi viidud eelnõude puhul, mille juures see on nõutav.</p> <p>Ministeeriumite kaasamise kontaktisikute ja koolituste¹⁰ vahendusel on pidevalt edastatud sõnumit „Kaasamise hea tava“ nõuete täitmise vajaduse kohta. See jätkub ka järgmisel perioodil.</p>
Tulemused ja	2013. aastal läbi viidud ministeeriumite kaasamisteemalise enesehindamise

¹⁰ Vt lähemat infot kaasamise koolituste kohta võtmevaldkond 1 tegevussuund C tegevuse 1 juures: Interaktiivsed juhendmaterjalid ja koolitused "Kaasamise hea tava" rakendamiseks.

mõju:	käigus tuli välja, et üldiselt on ministriidumid harjunud kaasamist eeldavate või nõudvate eelnõude puhul seda teadlikult kavandama, st läbi mõtlema, keda, milleks ja millal kaasata. See annab tunnistust, et kaasamine on muutunud süsteemsemaks. Kaasamise planeerimise käigus püstitatakse reeglina kaasamisele ka selge eesmärk, suhteliselt harva koostatakse aga nõutav kaasamise kava. Riigikantseleis on loodud valmisolek asju Vabariigi Valitsusele mitte edastada kaasamisnõude täitmata jätmise korral.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Kaasamise kontaktisikutega on plaanis läbi arutada, kuidas saaks nende ministriidumite praktikad, kus kaasamine on üldiselt hästi korraldatud, levitada ka teistesse ministriidumitesse. Samuti on küsimuseks see, kuidas ühtlustada kaasamisealaseid praktikaid ministriidumite sees.
Riskid:	Tippjuhid ei näe vajadust töökorralduse muutmise ning töö planeerimise protsessi avatumaks muutmise järgi.
Väljakutsed:	Teadlikkuse tõstmine avatuma planeerimisprotsessi kasudest valitsusväliste osapoolte jaoks.
Õppetunnid:	Suurte muudatuste läbiviimiseks tuleb varuda rohkem aega ja leida toetajaid nii seest kui väljast.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 4:	Mõjude hindamise integreerimine kaasamise protsessi
Staatust:	Elluviimisel vastavalt ajakavale.
Eesmärk:	Eesmärgiks on 2012. a Vabariigi Valitsuse kinnitatava "Mõjude hindamise metoodika" integreerimine kaasamisega.
Vastutaja:	Riigikantselei
Tähtaeg:	2014
Oodatav tulemus:	Mõjude hindamise kaudu luuakse avalikkusele ja huvirühmadele paremad võimalused hinnata Vabariigi Valitsuse otsuste põhjendatust.
Sisu ja ajakava:	Mõjuanalüüside aruanded on osa avaliku konsultatsiooni materjalist. Samas kuna aruandeid praegu veel praktiliselt pole, siis puudub ka vahetu kogemus, kuidas neid avaliku konsultatsiooni käigus esitleda ja millist rolli need eelnõu selgitamisel täidavad.
Tulemused ja mõju:	„Kaasamise hea tava“ viitab „Mõjude hindamise metoodikale“ ja vastupidi – see loob aluse nende protsesside koos käsitlemisele. Sõnumite edastamise võimalusel (nt koolitustel, ettekannetes) viitab Riigikantselei ühest rääkides alati ka teisele. Kuna kahe protsessiga on tavaliselt vähemalt osaliselt seotud erinevad inimesed, ei toimi need ministriidumites veel sujuvalt koos läbimõelduna. Ministriidumite teadlikkus kummastki protsessist eraldi võetuna on paranenud. Praktikad tähendab see seda, et eelnõu planeerimisel arvestatakse vajadusega planeerida aega nii mõjude analüüsiks kui kaasamiseks, kuid puudu jääb oskusest neid omavahel siduda.
Täiendavad oodatud	Täiendavaid tegevusi kavandatud ei ole.

tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	
Riskid:	Kui teadlikkus mõjude hindamise ja kaasamise vajadusest ning vastavate oskuste arendamine ei jõua iga poliitikavaldkonda kureeriva üksuse töötajani, on oht, et emba-kumba tehakse ebapiisava kvaliteediga või kiirustades. Kummagi valdkonna riske ja väljakutseid on kajastatud eespool. ¹¹
Väljakutsed:	Jätkuv teadlikkuse tõstmise vajadus kõigil tasanditel.
Õppetunnid:	Veel on vara välja tuua.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Võtmevaldkond 2: Ametnikeetika edendamine

Tegevussuund: Korrupsiooni ja huvide konflikti vältimine

Tegevus 1:	Majanduslike huvide deklaratsioonide andmekogu loomine
Staatuse:	Elluviimisel vastavalt ajakavale.
Eesmärk:	Huvide konflikti vältimine ning avaliku sektori töötajate korrupsioonivastase hoiaku tugevdamine ja eetilise käitumise arendamine.
Vastutaja:	Justiitsministeerium
Tähtaeg:	2014
Oodatav tulemus:	Valminud andmekogu panustab huvide konflikti ja korrupsiooni vältimisse avalikus sektoris.
Sisu ja ajakava:	<p>Korrupsioonivastane seadus võeti vastu 2012. aasta 6. juunil ning jõustus 1. aprillil 2013. Seaduse § 13 lg 4, mille alusel asutab Vabariigi Valitsus majanduslike huvide deklaratsioonide registri, jõustub 1. jaanuaril 2014.</p> <p>2013. aasta 12. septembril moodustati justiitsministri käskkirja alusel huvide deklaratsiooni registri arendamise juhtrühm, milles osalevad Justiitsministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse ning Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse töötajad.</p> <p>Seni on arendatud välja majanduslike huvide elektroonse deklareerimise visioon, funktsionaalsus ja huvide deklareerimise vormi sisuline kirjeldus. Hetkel on käimas riigihange majanduslike huvide deklaratsiooni elektroonse deklareerimise korraldamiseks. Hanke pakkumiste tähtaeg on 30. septembril 2013.</p>
Tulemused ja mõju:	Uue huvide deklaratsiooni registri loomisel on oodata huvide deklareerimise muutumist ametnikule oluliselt lihtsamaks ja kiiremaks; samas võimaldab see ka kiiremat ja tõhusamat järelevalvet.
Täiendavad	2013. aasta oktoobri lõpuks valmistatakse ette registri põhimäärus ja vorm.

¹¹ Vt lähemat infot kaasamise rakendamise riskide ja väljakutsete kohta võtmevaldkond 1 tegevussuund C tegevuse 1 juures: Interaktiivsed juhendmaterjalid ja koolitused "Kaasamise hea tava" rakendamiseks; vt lähemat infot mõjude hindamise rakendamise riskide ja väljakutsete kohta võtmevaldkond 1 tegevussuund C tegevuse 2 juures: Mõjude hindamise süsteemi käivitamine.

oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Kuni majanduslike huvide deklaratsioonide registri avamiseni aprillis 2014 toimub tehniline arendustegevus. Esimest korda deklareeritakse majanduslikud huvid elektroonselt 31. maiks 2014.
Riskid:	Ajakavast mittekinnipidamine seoses kõrgendatud koordineerimisvajadusega kahe ministeeriumi ja eri allasutuste tegevuste vahel.
Väljakutsed:	Töö tõhus ja tulemuslik korraldamine.
Õppetunnid:	Veel on vara välja tuua.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 2:	MTÜ-de rahastamissüsteemi korrastamine ja avalikustamise süsteemi loomine
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Korruptsiooni vältimine era- ja mittetulundussektoris.
Vastutaja:	Siseministeerium
Tähtaeg:	2013
Oodatav tulemus:	MTÜ-de riigieelarvelistest vahenditest rahastamise ühtse süsteemi väljatöötamise kontseptsioonis on loodud MTÜ-de riigi ja kohalike omavalitsus eelarvest rahastamise avalikustamise süsteem (avalikkusel on ülevaade saadavatest toetustest).
Sisu ja ajakava:	<p>Tegevuse üldeesmärgiks oli luua kodanikuühenduste riikliku rahastamise terviklik süsteem riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil ning seeläbi tugevdada kodanikuühiskonda, aidates kaasa kodanikuühenduste jätkusuutlikkuse ja institutsionaalse võimekuse kasvule.</p> <p>Tervikliku rahastamise süsteemi loomiseks töötati 2012. aasta kevadeks välja ühtsed rahastamispehmoõtted ning 2013. aasta 31. märtsiks valmis ühenduste rahastamise juhendmaterjal koos näidisdokumentidega. Juhendmaterjal on avalikult kättesaadav¹². Eelnevalt testiti juhendmaterjali 2012. aasta lõpus Siseministeeriumis ja kolmes kohaliku omavalitsuse üksuses. Testimises osalejate tagasiside põhjal viidi juhendisse sisse muudatused.</p> <p>Juhendi rakendamiseks korraldati vahemikus 8. november 2012 - 27. märts 2013 erinevates maakonna linnades kokku 18 koolitust, milles osales 379 inimest ministeeriumitest, kohalikest omavalitsustest ja mittetulundusühingutest. Lisaks pakuti detsembris 2012 ja jaanuaris 2013 juhendmaterjalide rakendajatele nõustamisteenust, jaanuaris 2013 toimus vabauhenduste esindajatega avalik rahastamise debatt ning töötati välja Korduma Kippuvate Küsimuste loetelu koos vastustega.</p> <p>Juhendi väljatöötamist ja rakendamist toetasid teavitustegevused, mis olid kavandatud selliselt, et saavutada võimalikult lai kõlapind kohalikus ja riiklikus meedias.</p>
Tulemused ja mõju:	Mõju selgitamiseks viiakse 2014. aastal läbi juhendmaterjali rakendamise monitooring. Samas on juba hetkeseisuga mõned ministeeriumid ja asutused teinud vastavalt juhendmaterjalile ümber või kohendanud ühenduste

¹² <https://www.siseministeerium.ee/public/juhendmaterjal13032013.pdf>

	rahastamise süsteeme.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	<p>Tagamaks, et kõik osapooled hakkavad järgima soovitusliku juhendi põhimõtteid ning ühtlustavad kodanikuühenduste rahastamispraktikaid, on kavandatud jätkutegevused Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014 rakendusplaani aastateks 2013-2014. Viiakse läbi eelmise alapunkti juures viidatud monitooring, et saada ülevaade juhendi rakendamise hetkesisust ja võimalikest takistustest. Samuti jätkub rahastajate koostöövõrgustiku igapäevane töö ning kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise rakendusüksuste koostöö edendamine projektide rahastamisprotseduuride täiustamiseks. Kavandatakse korraldada kohalike omavalitsuste esindajatele kogemuste jagamise ümarlaudasid.</p> <p>2014. aastal korraldatakse ka lisakoolitusi. Koolitused on suunatud ministeeriumite ja kohalike omavalitsuste ametnikele, kes teevad kodanikuühendustega koostööd ja tegelevad neile toetuse andmisega.</p>
Riskid:	Soovitusliku juhendmaterjali rakendamine on pikaajaline protsess, mille reaalsed tulemused võivad avalduda alles paari aasta pärast. Juhendmaterjali soovituslik olemus võib saada üheks takistuseks juhendi rakendumisel.
Väljakutsed:	<p>Kaasamise protsessi korraldamine ja tagasiside andmine: juhendmaterjal on valminud ca 300 inimese koostöös.</p> <p>Juhend vajab juurutamist ja rakendamist. Mida sarnasem on ühenduste rahastamine juhendis kirjeldatud protsessidele ja näidistele, seda rohkem võib rahastaja kindel olla, et tema tegevus vastab hea rahastamise põhimõtetele.</p>
Õppetunnid:	<ul style="list-style-type: none"> • Programmi tegevuskavasse ei olnud kavandatud juhendi juurutamise perioodi. • Juhendi rakendamist tuleb Siseministeeriumil jõuliselt koordineerida ning tekitada laiem avalik arutelu.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 3:	Korruptsioonivastase strateegia koostamise ettepaneku koostamine
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Analüüsida kehtiva korruptsioonivastase strateegia tulemuslikkust ning panna paika uue strateegia eesmärgid ning peamised tegevussuunad, mis aitaksid võimalikult suurel määral kaasa korruptsiooni vähenemisele nii era- kui avalikus sektoris.
Vastutaja:	Justiitsministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Uue strateegia peamised eesmärgid ja tegevussuunad on laiapõhjaliselt läbi arutatud ja valitsuse poolt heaks kiidetud, uue strateegia koostamine on alanud.
Sisu ja ajakava:	<p>Kuigi tegevusena oli ette nähtud „Korruptsioonivastase strateegia 2013-2020“ ettepaneku koostamine, on aruande koostamise hetkel juba võimalik anda ülevaade ettepanekule järgnenud strateegia koostamisest. Ettepaneku esitamise võis lugeda lõpetatuks 2013. aasta 3. jaanuari seisuga.</p> <p>Uue strateegia koostamisse oli kaasatud enam kui 100 isikut ca 60st organisatsioonist (sh Kaubandus-tööstuskoda, Eesti Linnade Liit, Eesti</p>

	<p>Maaomavalitsuste Liit, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, Kutsekoda, Teenusmajanduse Koda, MTÜ Korruptsioonivaba Eesti jt).</p> <p>Nii uue strateegia koostamise ettepanek kui strateegia ise läbisid avaliku kooskõlastamise etapi, kooskõlastamise materjalid on avalikult kättesaadavad¹³. „Korruptsioonivastane strateegia 2013-2020“ saadeti kooskõlastamisele 2013. aasta mais ning saadetakse Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks 2013. aasta septembris. Strateegia koostamisel käsitleti ka varasema korruptsioonivastase strateegia täidetud/täitmata tegevusi ning uute tegevuste kõrval pöörati tähelepanu varasema strateegia valdkondadele.</p> <p>„Korruptsioonivastase strateegia 2013-2020“ keskendub kolmele suuremale eesmärgile:</p> <ul style="list-style-type: none"> • edendada teadlikkust korruptsioonist, • suurendada otsuste ja tegevuste läbipaistvust, • arendada uurimisasutuste uurimisvõimekust ja hoida ära julgeolekut ohustavat korruptsiooni. <p>Eesmärkide saavutamiseks on lepitud kokku <i>ca</i> 70 tegevuses.</p>
Tulemused ja mõju:	Korruptsioonivastase strateegia mõju on võimalik hinnata pikema perioodi vältel ning selles lähtutakse eelkõige uuringutest ja Eestile antavatest rahvusvahelistest hinnangutest ja soovitustest. Samuti analüüsitakse kriminaalstatistikat.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	<p>Korruptsioonivastase strateegia tegevused on suunatud järgnevatele meetmetele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inimeste korruptsiooniteadlikkuse suurendamine ja hoiakute kujundamine, • korruptsioonihoiakute kujundamine ja teadlikkuse suurendamine avalikus sektoris, • teadlikkuse suurendamine erasektoris ja tähelepanu suunamine korruptsiooni ennetusega seotud teemadele, • õigusloome ja poliitilise otsustusprotsessi läbipaistvuse suurendamine, • omavalitsuste finantstehingute ja töökorralduse läbipaistvuse suurendamine, • riigiasutuste tegevuse läbipaistvuse suurendamine ja korruptsiooni ennetava kultuuri toetamine, • korruptsiooni ennetamine ja riigihangete läbipaistvuse suurendamine, • toetuse andmise otsuste läbipaistvuse suurendamine, • korruptsiooni ja mõjutamise vältimine õiguskaitseasutustes ja kohtutes, • tervishoiu läbipaistvuse suurendamine, • korruptsioonikuritegude uurimise analüüsivõime kasvatamine.
Riskid:	Võimalikud riskid on seotud tegevuste mittetäitmisega vastutavate asutuste poolt, mille vältimiseks on uue korruptsioonivastase strateegia raames planeeritud igas ministeeriumis määrata korruptsiooni ennetamist koordineeriv isik.
Väljakutsed:	<ul style="list-style-type: none"> • Kuna strateegia ühendab endas erinevate ministeeriumite haldusalasid, on strateegia elluviimisel väljakutseks sujuv koostöö erinevate ministeeriumite vahel.

¹³ <http://www.korruptsioon.ee/58421>

	<ul style="list-style-type: none"> • Korruptsioonivastast tegevust peetakse erinevates ministeeriumites pigem politsei ja prokuratuuri pärusmaaks, mistõttu ei suudeta näha enda tegevuse tähtsust korruptsiooni ennetamisel. • Kuna tegu on Vabariigi Valitsuse arengukavaga, ei saa korruptsioonivastase strateegiaga seada kohustusi ning tegevusi parlamendi töökorraldusele.
Õppetunnid:	Veel on vara välja tuua.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 4:	Korruptsioonivastase seaduse eelnõu
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Tõhusamaks korruptsiooni ennetamiseks täpsustatakse ametiisikute piiranguid ja kohustusi, muudetakse huvide deklareerimise süsteem tõhusamaks ja sätestatakse vastutus seaduse rikkumisel. Eelnõu vähendab halduskoormust, suurendab läbipaistvust avalikus sektoris ja tõstab korruptsioonivastast teadlikkust ühiskonnas.
Vastutaja:	Justiitsministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Täpsustatud on ametiisikute piirangute ja kohustuste süsteemi ning huvide deklareerimise süsteem on korruptsiooni ennetamiseks muudetud tõhusamaks.
Sisu ja ajakava:	<p>Korruptsioonivastase seaduse eelnõu saadeti kooskõlastamisele 16. mail 2011. aastal. 7. novembril saadeti eelnõu korduvalt kooskõlastamisele.</p> <p>Valitsusse saadeti eelnõu 8. veebruaril 2012. Riigikogu võttis eelnõu menetluse 8. märtsil, seadus võeti vastu 6. juunil 2012 ja jõustus 1. aprillil 2013.</p>
Tulemused ja mõju:	Uus korruptsioonivastane seadus võimaldab asutustes kohaldada ülesannete iseloomule ja korruptsioonivastasele riskile vastavat korraldust ega sea eesmärgiks ühetaoliste piirangute kehtestamist. Seetõttu austab korruptsioonivastane seadus ametiisikute põhiõigusi, mille riived avalikes huvides peavad olema proportsionaalsed. Praktikas võib see tähendada asutuse halduskoormuse teatavat tõusu, kuna tuleb analüüsida korruptsiooniriske ja leida sobivad seaduslikud vahendid nende maandamiseks. Asutusel on ka kohustus tagada ametiisikute teadlikkus korruptsiooniohust ja seadusest tulenevatest kohustustest.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Justiitsministeerium juhib korruptsioonivastase poliitika elluviimist ning väljatöötamist ning vajadusel viiakse seadusesse sisse muudatused.
Riskid:	<ul style="list-style-type: none"> • Seaduse rakendamisel võib esialgu tekkida probleeme seoses rakenduspraktika puudumisega. • Kuna uue seadusega on absoluutne kohustus huvide deklareerimiseks huvide deklaratsioonide registris piiratud arvul isikutel, on väljakutseks süsteemi käivitamine selliselt, et huvide deklareerimise kohustus pannakse ülejäänud isikutele vaid siis, kui puuduvad tõhusamad vahendid korruptsiooniohu vältimiseks. Sellise süsteemi käivitamine eeldab avalikku ülesannet täitvate asutuste poolt korruptsioonivastaste meetmete analüüsimist ning rakendamist.

Väljakutsed:	Veel on vara välja tuua.
Õppetunnid:	Veel on vara välja tuua.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 5:	Ametnikueetika nõukogu moodustamine
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Luaa sõltumatu eetikanõukogu, kelle tegevuse eesmärgiks on ametnike teenistuse põhiväärtuste ja eetika tugevdamine.
Vastutaja:	Rahandusministeerium
Tähtaeg:	2013
Oodatav tulemus:	Eetikanõukogu on loodud ning selle töö on regulaarne. Eetikanõukogu nõustab asutusi ja ametnikke avaliku teenistuse eetika küsimustes ning annab seisukohti käitumise vastavusele ametnikule esitatavatele eetilistele nõuetele.
Sisu ja ajakava:	Eetikanõukogu moodustamine nähti ette 2013. aasta 1. aprillil jõustunud avaliku teenistuse seaduses. Ametnikueetika nõukogu moodustati Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 294 27. juunil 2013. Eetikanõukogusse kuulub üheksa liiget ning koosseisu enamuse moodustavad teenistuses olevad ametnikud. Eetikanõukogu esimene kohtumine, mille raames kinnitatakse muuhulgas eetikanõukogu tegevuste edasine ajakava, on kavandatud sügisel 2013.
Tulemused ja mõju:	Ametnikueetika nõukogu moodustamine võimaldab hakata ette valmistama uut ametnike eetikakoodeksi, mille eetikanõukogu heaks kiidab, ning toetab selle ühetaolist rakendamist.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	Oluline on tagada eetikanõukogu tegevuse regulaarsus, ametiasutuste kaasamine eetikanõukogu töösse ning eetikanõukogu seisukohtade kommunikeerimine ametiasutustele ja avalikkusele.
Riskid:	<ul style="list-style-type: none"> • Pidades silmas eetikanõukogu liikmete hõivatust, on kriitilise tähtsusega eetikanõukogu töö regulaarsuse tagamine. • Eetikanõukogusse esitatavate päringute maht on etteennustamatu.
Väljakutsed:	Eetikanõukogu koosseisu läbirääkimised kujunesid oodatust pikemaks.
Õppetunnid:	Veel on vara välja tuua.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

Tegevus 6:	Eetikakoolituste korraldamine erinevatele avaliku sektori organisatsioonide töötajatele (sh. avalikele teenistujatele)
Staatust:	Ellu viidud.
Eesmärk:	Avaliku sektori sihtgruppide teadlikkuse tõstmine avaliku sektori põhiväärtustest ning oskuste arendamine eetiliselt probleemsete situatsioonide lahendamiseks.
Vastutaja:	Rahandusministeerium
Tähtaeg:	2012
Oodatav tulemus:	Avaliku eetika koolituse sihtrühma on laiendatud kõigile avaliku sektori töötajatele. Toimub regulaarne koolitustegevus läbi programmi „Keskne koolitus“.
Sisu ja ajakava:	Programmi „Keskne koolitus 2012-2013“ raames oli ette nähtud 18 koolitust avalikele teenistujatele ja 10 koolitust laiemale avaliku sektori

	sihtrühmadele. Eetikakoolituse rahastati summas 33 909,18 €, millest 85% rahastati Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Koolituse korraldab Sisekaitseakadeemia Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus.
Tulemused ja mõju:	Tegevused toimusid plaanipäraselt. Lisaks avaliku teenistuse sihtrühmadele kuuluvad programmi valla- ja linnavalitsuse volikogude liikmed, riigi- ja kohalike omavalitsuste osalusega äriühingute, sihtasutuste, MTÜde ja hallatavate asutuste töötajad. Seoses uue avaliku teenistuse seaduse ja korruptsioonivastase seaduse jõustumisega uuendati 2013. aastal koolitusprogramme, pöörates suuremat tähelepanu uute seaduste tegevus- ja toimingupiirangute tutvustamisele.
Täiendavad oodatud tulemused ja plaanid nende elluviimiseks:	2014. aastaks nähakse vajadust eetikakoolituste jätkumiseks. Et rahaline kate hetkel puudub, kavandatakse tegevusi vajalike ressursside leidmiseks.
Riskid:	Alates 2014. aastast on risk, et ei leita tegevuse rahastamiseks vahendeid, kuivõrd lõpeb senine programm ja uue programmi finantseerimispõhimõtted võivad muutuda.
Väljakutsed:	Avaliku teenistuse ja avaliku sektori eetikakoolituste jätkumise tagamine 2014. aastal.
Õppetunnid:	Uue avaliku teenistuse seaduse jõustumisega oli vajalik teha muudatusi nii koolitusprogrammide sisus kui sihtrühmade osas. Kuna ametiasutuste töötajatele ei laiene avaliku teenistuse seadus, suunati avaliku teenistuse töötajad ümber avaliku sektori eetikakoolitusprogrammi. See muudatus vajab esimestel kuudel pärast avaliku teenistuse seaduse jõustumist täiendavat selgitamist.

[Tagasi tegevuskava struktuuri juurde](#)

4. KOKKUVÕTE

Eesti on pühendunud Avatud valitsemise partnerluse põhimõtete rakendamisele ning jätkab algselt püstitatud eesmärgiga suunata valitsuse ja kogu ühiskonna teravdatud tähelepanu riigijuhtimise kvaliteedile, õppida teiste riikide kogemusest ning jagada Eesti kogemusi teiste partnerluses osalevate riikidega.

Suurim väljakutse sel teel on avatuma riigivalitsemise kultuuri loomine, mis eeldab jätkuvat ühiskonna nõudlikkust poliitilise eliidi ja ametnikkonna suhtes. Ametnike hoiakute ja oskuste vormimine ning uute tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine kaasava poliitikakujundamise toetuseks toimub sellel foonil. Poliitilise eliidi toetavas suhtumises on võimalik näha täiendavat ressursi võetud kohustuste veelgi edukamaks täitmiseks.

Üks olulisimatest õppetundidest, mida käesolevast aruandluse perioodist kaasa võtta, on see, et lisaks tavapärasele osalemisvõimalustele (sh valimistel osalemine, riigile ettepanekute esitamine ja eelnõude kohta arvamus avaldamine) saavad inimesed organiseeruda konstruktiivselt oma rahulolematuse väljendamiseks ja ettepanekute tegemiseks riigijuhtimise parema korraldamise osas, nagu näitas Rahvakogu protsess. Riigi mõistlik reaktsioon saab

sellistel puhkudel olla kodanike algatuse toetamine ning tagasiside arvessevõtmiseks sobivate tingimuste loomine. Rahvakogu protsessi tugevus seisnes kodanikuühiskonna liidrite ja riigiinstitutsioonide (Vabariigi President, Riigikogu) koostöös. Kõik osapooled andsid panuse sobiva keskkonna tekkimiseks, et kanaliseerida rahulolematust väärtust loovatesse ettepanekutesse Riigikogule kui kõrgeimale võimalikule tasandile, pakkudes protsessi käigus igapäevase võimaluse osaleda. Rahvakogu pikaajalist mõju on vara hinnata, kuid ettepanek sellise protsessi seadustamiseks näitab osapoolte kõrget usaldust toimunu suhtes.

Eesti on olnud algusest peale seisukohal, et Avatud valitsemise partnerluses edukaks osalemiseks on meil vaja integreerida siseriiklikud püüdlused ning rahvusvahelised eesmärgid ja põhimõtted üheks tervikuks. Selle kaudu saame tagada, et seatud eesmärgid on asjakohased ja realistlikud ning nende poole liikumine on pidevalt seiratud ning toimub aruandlus. Välisministeeriumi ja Riigikantselei vahel toimuvat koostööd, kus Riigikantselei koordineerib Avatud valitsemise partnerluse tegevuskavasse panustavate ministeeriumite tööd ja Välisministeerium esindab Avatud valitsemise partnerluse algatust tervikuna, võib hinnata küll võrdlemisi tulemuslikuks, kuid selge ja nähtava eestvedaja puudumine on olnud mõnevõrra takistuseks Avatud valitsemise partnerluse tähtsuse tajumisel nii lähemas panustajate ringis kui ühiskonnas laiemalt.

Esimene Avatud valitsemise partnerluses osalemise aasta on olnud teineteise tundmaõppimise aeg ka Avatud valitsemise ümarlaua ja riigi esindajate jaoks. Ümarlaua ülesandeks on olnud uute ideede väljapakumine ja riigi tegevuse seire, mis on kohati tähendanud ka rahulolematuse väljendamist arengute suhtelise aegluse või vähese ambitsioonikusega. Riigi poolt on tegevuste kavandamise ja elluviimise võimalused ja piirangud olnud tihedalt seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatuga.

Avatud valitsemise partnerluses osalemise järgmise tegevuskava ettevalmistamisel tuleb eeltoodut arvesse võtta ning viia kooskõlla ambitsioonikuse tase, osapoolte valmisolek võtta vastutust ning kasutada olemasolevad ressursid. Uute tegevuste väljapakumise aeg on käes, nendest elujõulisemate ja teostavamate väljaselgitamine jääb järgnevasse kuudesse, mil tegevuskava uuendatakse. Juba kavandatud tegevustest ükski tähtsust kaotanud ei ole, nende elluviimist jätkatakse ka uuel perioodil. Samuti soovime õppida rahvusvahelisest praktikast ning oleme valmis jagama siinseid näiteid, et avatud valitsemise väärtused võiksid edeneda kogu maailmas.

Lisa 1. Avatud valitsemise partnerlusest

Avatud valitsemise partnerlus (kasutatakse ka lühendit AVP; ingl. k. *Open Government Partnership – OGP*) on 2011. aastal käivitatud rahvusvaheline algatus, mille eesmärk on edendada kodanikukeskset riigijuhtimist kasutades selleks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalusi. Partnerluse asutajateks olid Ameerika Ühendriigid, Brasiilia, Filipiinid, Indoneesia, Lõuna-Aafrika Vabariik, Mehhiko, Norra ja Suurbritannia.

Partnerlusega saavad ühineda riigid, mis on hinnatud vastavaks avatud valitsemise miinimumnõuetele¹⁴. Arvesse võetakse seejuures eelarve läbipaistvust, ligipääsu avalikule teabele, korruptsioonivastaseid meetmeid ja kodanike kaasamist otsustusprotsessidesse. Tänapäevaks kuulub Avatud valitsemise partnerlusesse ligi 60 riiki, mis moodustab ca 70% kõigist riikidest, kes on hinnatud miinimumnõuetele vastavaks.

Rahvusvahelisel tasandil juhib partnerlust juhtkomitee, kuhu kuuluvad üheksa riigi ja üheksa valitsusvälise organisatsiooni esindajad. Juhtkomitee tööd korraldab kolmeliikmeline roteeruv juhatus, kuhu kuulub eesistujariigi esindaja, järgmise eesistujariigi esindaja ning valitsusväliste organisatsioonide esindaja. Kord aastas toimub Avatud valitsemise partnerluse aastakonverents, kus tehakse kokkuvõtteid ja seatakse sihte edasiseks tegevuseks. Juhtkomiteed abistab palgaline sekretariaat.

Partnerlusega liitumisel ühinevad riigid avatud valitsemise deklaratsiooniga¹⁵ ning koostavad tegevuskava Avatud valitsemise partnerluse põhimõtete elluviimiseks. Valminud tegevuskavad avaldatakse Avatud valitsemise partnerluse kodulehel¹⁶. Tegevuskava täitmise kohta koostavad riigid iga-aastaselt aruande. Aruannet täiendab sõltumatu hinnang, mille annavad valitsemise eksperdid igast Avatud valitsemise partnerluses osalevast riigist.

Partnerluses osalevate riikide tegevused ja eesmärgid struktureeritakse ümber viie suure võtmevaldkonna (väljakutse) Tegevuskava esimesel elluviimise aastal valib iga riik neist vähemalt ühe valdkonna, mis võetakse tegevuskava fookusesse.

Avatud valitsemise partnerluse viis suur võtmevaldkonda on järgmised:

1. **avalike teenuste arendamine** – meetmed adresseerivad kodanikuteenuste laia spektrit, edendavad avaliku sektori tõhustamist või erasektori innovatsiooni;
2. **avaliku eetika edendamine** – meetmed adresseerivad korruptsiooni ja avalikku eetikat, ligipääsu informatsioonile ja edendavad meedia ja kodanikuühiskonna vabadust;
3. **avalike ressursside efektiivsem kasutamine** – meetmed tegelevad eelarvete, riigihangete, loodusressursside ja välisabiga;

¹⁴ <http://www.opengovpartnership.org/eligibility>

¹⁵ <http://www.vm.ee/?q=en/node/12701> (e. k.), <http://www.opengovpartnership.org/open-government-declaration> (ingl. k.).

¹⁶ <http://www.opengovpartnership.org>

4. **turvalisemate kogukondade loomine** – meetmed adresseerivad avaliku turvalisuse, julgeolekusektori, katastroofideks ja kriisideks valmisoleku ning keskkonnaohtude küsimusi;
5. **ärilise aruandekohustuse suurendamine** – meetmed on suunatud ettevõtete vastutuse suurendamisele eri valdkondades, nt keskkond, korruptsioonivastased meetmed, tarbijakaitse, kogukonna kaasamine.

Lisa 2. Avatud valitsemise partnerluse ümarlaud: Rahvakogu protsess kui näide selle kohta, kuidas kodanikühiskond saab avatud valitsemist tagant tõugata

Endine Riigikogu ja Reformierakonna liige teatas 2012. aastal, et tema parteikaaslased olid talle andnud teadmata päritoluga 7 600 eurot, mis tal tuli annetada parteile. Väite järgi olid talitanud samamoodi kümned teised partei liikmed, sh Riigikogu liikmed.

Kuigi partei süüdistusi eitas ja uurimine lõpetati tõendite puudumise tõttu, ei pidanud avalikkus partei käitumist veenvaks. Laiaulatuslik protest viis petitsioonide ja demonstratsioonideni tänaval, nõuti läbipaistvat parteide rahastamist ning suuremat dialoogi ja avatust poliitilises süsteemis.

Kuidas pöörata seesugune aktiivsuslaine konstruktiivseks? Kodanikuühiskonna aktivistid tegid ettepaneku ühisloome meetodi rakendamiseks. Novembris 2012 kogunesid kodanikuühenduste ja parteide esindajad, sellele järgnenud viie nädala jooksul avati veebileht, kus iga huviline võis esitada ettepanekuid olukorra parandamiseks järgmistes valdkondades: valimised, kaasatus, erakonnad, rahastamine, sundpolitiseerimine. Kolme nädalaga külastas veebilehte 60 000 inimest (st ca 5% Eesti arvestuslikust rahvaarvust), 1 800 registreeritud kasutajat postitasid ligikaudu 6 000 ideed ja kommentaari. Kõik need grupeeriti ning analüütikud viisid läbi esmased mõjuanalüüsid. 6. aprillil 2013 toimus arutelupäev, milles osales 314 inimest, kes moodustasid esindusliku valimi kogu riigi elanikkonna jaoks. Arutati läbi ideede plussid ja miinused ning anti märku oma eelistustest. Tulemused esitati Riigikogule, kes omakorda seadis paika ajakava seadus- ja muudegi muudatuste ettepanekute aruteluks vastavalt formaalsetele protseduuridele.

Rahvakogu mõju on veel vara hinnata. Ühtki seadusmuudatust ei ole veel ellu viidud, kuid need on protsessis. Rahvakogu tõestas, et kui on loodud sobilikud tingimused, on inimestel valmisolek ja võimekus poliitika kujundamises osaleda. Ühisloome mehhanismid võivad anda väärtusliku tööriista avatud valitsemise põhimõtete elluviimiseks ning silla loomiseks valitsuse ja kodanikkonna vahel.

Lisa 3. Avatud valitsemise partnerluse lugu Eestist – riigiportaali eesti.ee arendus

Eesti Avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas on oluline fookus avalike e-teenuste arendamisel. Oma sisult tähendab see otsus mitmesuguseid struktureid muutusi administratiivsetes protsessides, mille tulemusena muutuvad avalikud teenused kättesaadavamaks ja kasutajakeskemaks. Üks olulisimatest tegevustest on selles valdkonnas olnud riigiportaali **eesti.ee** funktsionaalsuse ja kasutajasõbralikkuse arendamine. Eesmärk on kujundada portaalist keskne e-teenuste ja riigi infovarav Eesti elanike ja ettevõtjate jaoks, muutes ligipääsu riigile lihtsaks ja kättesaadavaks kõigi jaoks.

Seatud eesmärgi täitmiseks on töös mitmed eesti.ee arendused. **Võtmearenduseks** oli personaalsete andmete ja teenuste vaate loomine, mis valmis lõplikult 2013. aasta augustis; seejuures olid mõned vaheversioonid ehk nn beeta-versioonid kasutusel juba 2013. aasta algusest.

Personaalse vaate idee seisneb selles, et pärast kasutaja turvalist sisselogimist Eesti eID alusel (ID-kaardi¹⁷ või mobiil-IDga¹⁸), on talle kohe ühtsel veebilehel nähtavad tema põhiandmed ja teenuste staatused. Iga infoarea juures on toodud ka viited seotud e-teenustele, et juhendada kasutajat hõlpsasti põhjalikumate andmete vaatamise, vajalike rakenduste või toiminguteni.

Näiteks kuvatakse kasutajale teavet, mis on seotud tema pere, kinnisvara või ettevõtlusega. Samuti on näha teated kasutaja dokumentide kehtivusaegadega ja mitmesuguste lähenevate tähtaegadega (nt maksud või taotlused), ülevaate saab ka tervisekindlustust puudutavast infost jne. Nii ei ole kasutajal vaja portaalis pühendada aega põhiteenuste otsimisele, vaid ta jõuab nendeni kiiremini ja mugavamalt.

Personaalsele vaatele on kasutajate tagasiside olnud väga positiivne, kuna seesugusest lihtsast põhiandmete ja teenuste kättesaadavusest olid nad puudust tundnud. Enamik kasutajatest kasutab just baasteenuseid ning soovivad saada oma toimingud kiiresti tehtud.

Eriti kõrgelt on kasutajad väärtustanud **hiljuti lisandunud teavitusteenust**. Ainult vähesed meist jälgivad regulaarselt seda, millal on autojuhiloa kehtivust kaotamas, millal on järgmine maksude deklareerimise tähtaeg või millal tuleb oma lemmikloomal teha järgmine vaksineerimine. Kõigil neil juhtumitel on inimesel kohustus teatud tegevuste läbiviimiseks. Samal ajal teab riik erinevate e-teenuste kaudu, millised tähtajad on tulekul ja millal. Nii võib riik seda infot omades astuda sammu inimestele lähemale ning pakkuda antud infot teavitusteenusena. See võimaldab ennetada probleeme tähtaegadega ja tõuseb seaduskuulekus, mis omakorda on positiivne tulemus riigi jaoks.

Riigiportaali edasiarendamise aluseks on olnud kaks motivaatorit. Esiteks ootavad inimesed riigi e-teenustelt kõrgemat kasutajasõbralikkust. Teiseks on sarnaseid võimalusi pakkunud erasektor oma e-teenustes (nt pankade omades) juba mõnda aega. Läbivaks käimapanevaks

¹⁷ <http://www.id.ee/index.php?id=30056>

¹⁸ <http://mobiil.id.ee/>

jõuks on olnud kasutajate ootused ja vajadused. Algatuse tulemine nõ altpoolt üles on tavapraktika enamike Eesti e-riigi innovatsioonide puhul.

Personaalse vaate lehekülje loomine, mis kombineerib andmeid mitmetest erinevatest riiklikest andmebaasidest ja teenustest oli võimalik tänu X-teele – andmevahetussüsteemile, mida on Eestis kasutatud 2001. aastast¹⁹. X-tee on lahendus, mis võimaldab saada kokku erinevatel andmekogudel ja päringute tegijatel, pakkudes kõrge turvalisusega internetipõhist andmevahetust kõigi riiklike ja ka teatud erainfosüsteemide vahel. X-tee võimaldab ühendada mistahes iseseisva andmekogu ja süsteemi tervikliku e-teenusega nagu näiteks personaalse vaate lehekülg – ja seda kõike lihtsal, standardsel ja kuluefektiivsel viisil. Sellega koos on tagatud kõrge vastutavus – kõik, kes sisenevad süsteemi, jätavad jälje, mida saavad kasutajad näha.

Palju on veel teha, et riigiportaali personaalne vaade muutuks veel rohkem personaalseks. Näiteks saame pakkuda veebilehe kohandatud vaateid, mis põhinevad kasutaja portaalis sooritatud tegevuste analüütikal ja teistel andmetel, mida teab teenuste osutaja. Hetkel toimub ka riigiportaali ettevalmistamine mobiilsele platvormile viimiseks. See muudab isiklike andmete vaatamise ja teenuste kasutamise veelgi mugavamaks.

Tihti on väikesed asjad need, mis toovad muutuse. Nad ei pruugi esmapilgul paista kuigi olulised, aga kokkuvõttes aitavad palju kaasa e-teenuse kasutaja kogemusele ja seega toovad riiki rahvale lähemale.

Täiendav informatsioon: Siim Sikkut, Riigikantselei, siim.sikkut@riigikantselei.ee.

¹⁹ <https://ria.ee/x-tee>